Београд

Поштарина плаћена у готову

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Број поштанског чековног рачуна 53.191
Администрација: Кнез Михајлова 46/I

Уредници: АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ, ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 15 мај 1929. БРОЈ 10 — ГОДИНА X.

Власник за А. Ж. П. МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Излази 1 и 15 у месецу. — Годишња претплата 48 дин. За иностранство 60 дин. Примерак 2 динара

„Бољи ће дани доћи за масу деце само онда, када се буду изменили општи назори о благостању и просперитету народа, када се благостање државе не буде више ценило по броју извоза и увоза, по суми приватних богатстава, већ по броју здраве, веселе и добре деце.“

Фрида Дуенсинг

У МАЈУ.....

Изабран је најлепши месец у години за прославу материнског дана. Велики симбол: пролетни мај, када се одева природа белим и ружичастим цвећем, као је она пуна обећања за богате јесење плодове — као мајке, које у вечном току дарују човечанству нежно цвеће, чувају га и негују да би се развило у користан плод.

Али, из сваког цвета се не развије плод, који ће опет дати ново семе за нови живот. И у мају има дана, када отровни, хладни ветрови без милости сатиру цвеће, отржу га од сока дрвећа и разбацују га на све стране, где оно гине без хране и где се смрви под корацима безбрижних људи. Оно што остане, изложено је још многим незгодама, а само незнатан део достигне лепоту потпуне зрелости. Многи цвет узри само на пола, у њега се усели црв, и на пола сазрели плод отпадне, други опет натрули, и њега гневно откине вртар, да не би окужио и друго воће; а има и таквих плодова који на око изгледају пуни здравља и сочности, али им је језгро трулo.

Како имитирамо природу и у њеном расипању и њеном тврдичлуку! Човечанство у својој дивљој борби за материалне тековине безобзирно корача преко милиона нежних цветића — деце — без милости их отрже од њиховог животног извора — мајке, бесвесно дозвољава да болест нагризе напола узрео плод, и да прерано отпадне, без осећања одговорности гледа како у крепком телу отровне клице покварености разједају језгро — душу. И све то поред неме патње мајке, које преживљавају двојаке јаде — своје и њихове деце, којој не могу помоћи. Христа су једном разапели на крст, а свака мајка се разапиње толико пута, колико пута она да нови живот.

*Природа сме да расипа, јер је она неисцрпна, а и човек је изумео стотину начина да јој помогне, да је ојача, да јој сачува неисцрпност. Али, до данас човек још није дошао до сазнања да мори чувати прави и једини извор живота и истинског богатства — **матер**, да се она исто тако мора штитити и неговати, као што се негује груда земље, која нас храни. Број мајке, које у беди очекују долазак на свет свога детета, несразмерно је већи од онога броја, који без страха очекује да испуни свој природан позив. И докле год постоји таква сразмера између заштићених и незаштићених мајке, ми не бисмо смели имати ни часа мира. Незаштићено материнство је узрок смртности деце, узрок је свим телесним и душевним недостатцима деце и омладине — будућих људи...*

У мају празнујемо матерински дан, у мају пуног бујног, сталног напредовања живота, пуног најлепшег очекивања. За наше мајке још није дошао њихов мај, још није дошао час, када би могле све без страха за сваки свој цвет, радосно очекивати његов развој у здрав и сочан плод. Удружимо се, радимо да би што пре дошао прави мај и за наше мајке.

Београд

Штеби Алојзија.

Берта Сутнер:

Мајке и светски мир

Овај чланак познате прве поборнице за пацифизам изашао је год. 1912 у великом зборнику „Материнство“, који је издала уједна немачка феминистичка Дела Шрајбнер и који обрађивала све проблеме жене као мајке. Чланак Берте Сутнерове је данас још исто толико актуелан као што је био у доба кад је написан.

Уредништво.

Пре кратког времена присуствовала сам пропагандистичком предавању за мир. Патетично је закључио говорник своја излагања апелом на мајке следећим речима:

„О, мајке“ — викнуо је подигнутим гласом и са испруженим рукама — „које мрзите рат како су казали већ стари Римљани, рат, који Вам убија Ваше најдраже, убија и уназађује Ваше синове, које сте рађале у мукама и васпитавале у бризи и који би требало да су утеха и потпора Вашој старости, Ви мајке сте прве позване да се боритe против рата“.

Затим су следиле још неке баналности: да имају мајке највећу моћ да преображавају будућа поколења, јер је у њиховим рукама васпитање и формирање карактера. Оне нека забрањују синовима играчке које потсећају на рат, уливају им љубав за мир и нека укроте њихове дивље инстинкте: кратко — јер су саме као анђели, могу васпитати синове да постану слични анђелима...

Озлаква метода да се придобију мајке за сарадницe за пацифистички покрет ослања се на две погрешне претпоставке: прва погрешка је кад се замишља да су све жене миле, кротке и мирољубиве и да страхују пред ратом; а друга погрешна претпоставка је кад се мисли да се ослања светски покрет за мир баш на те особине и назирања.

Из властитог искуства знам с обзиром на пропаганду за мир да су жене исто толико отворене као што су мушкарци, и знам да долази код оба пола тај отпор највећим делом од незнања о пацифизму уопште.

Пацифизам није само ствар осећања и назирања, него представља једну фазу културног развитка, и његове аргументације, његови циљеви и резултати творе већ читаву једну науку.

Овде није место да расматрам сам проблем мира, него ћу показати везу, која постоји међу овим проблемом и женама, нарочито мајкама.

Природно је да жене, а пре свега мајке, мрзе рат, јер он прети да им одузме ослонац и радост њиховог живота. Али, баш услед тога што је ова мржња тако природна, није до сада ништа допринела за побијање рата. *Снагу убеђења и привлачности има само оно што се уздиже над природним, егоистичким инстинктима.*

Жене које кукају: „Рат нека престане, јер ми патимо услед њега и можемо изгубити у њему наше најдраже“ — стајале су (док је важно рат као нешто потребно, као нешто што служи културном развитку) дубоко испод оних, које су рекле: „Шта значи наша беда? Опште добро пре свега“, или испод оних, које су казале својим синовима: „Или се врати као победник — или мртав“.

Противништво које извире из одвојених интереса — интереса сталежа, или класа или једног пола — нема етичке аргументације и зато нема етичког дејства.

Велики уплив који задобивају жене на социалним питањима долази баш од тога што су се оне подигле из ограниченe сфере пола и почеле посматрати питања у њиховој важности према целокупном човечанству. Жена која је била способна да се одушеви за рат и била спремна да му радосно жртвује хранитеља своје породице и љубљене синове за благо или за част целокупности, била је свакако узвишена над оном која није била способна за такво жртвовање; и за степен више стоји жена која се противи рату због тога што угрожава њену породицу, него због тога што је схватила да је рат зло за цело човечанство.

Модерне жене се не боре против институције рата због тога што су кћери, супруге и мајке, него за то што су постале разумна половина све више и више разумног човечанства, и што увиђају да је рат препрека за културни развитак и да је са свих гледишта — моралног као привредног, религиозног као филозофског — штетан и вредан само презрења.

Права и најважнија веза међу женама и питање мира је: остварење идеала мира предпоставља да се подиже човечанство на виши, морални степен него што је онај на коме стоји данас још огромна већина. Да завлада место елемента „сила и затирање“ који је владао у прошлости и који оваплађа и садашње друштво, елеменат „право и слобода“, треба да се развије нов тип човека.

Ми смо сведоци тога развитка и он се показује у многим гранама, а нарочито још у женском покрету. Да посигнемо идеале, којима теже модерни покрети, потребно је да се слободно развијају све клице душевности и лепих особина. Оно што важи данас још као специфично женско — љубав и умереност —, и оно што важи као специфично мушко — храброст и оштар ум — треба да је у будућим појединцима подељено.

Из свега овога можемо закључити: жене не моћи и оне хоће васпитати своје синове за пацифисте, али само у толико, у колико су саме пацифисте, то јест, ако неће сматрати рат више за неопходно потребан, његово припремање за непотребно, његова дела не за јуначтва и кад буду убеђене у потребу једног интернационалног правног поретка. Тек тада могу дозволити да се слободно развија њихова природна мржња против рата, и ако су мајке оне ће учинити све што год могу да нестане рата који угрожава њихово најдраже.

„После толиких столећа човечанство би морало бити на довољно високом ступњу културе да зна и за друга средства, а не само за силу и бој при сваком изазивању или решавању сборних питања. Не мислим да би човечанство требало да напусти сасвим животну борбу и борбу за самоодбрану, јер је та борба полазна тачка сваког напретка; али је потребно ограничити и потиснути у позадину ирационалне, бескорисне ерупције животињског инстинкта борбе... Да сила значи правду — то је принцип животиња, а не човека. Његово начело би морало бити: јединство, заједнички рад, мир“.

Раја Ј. П. Вахадур Синг.
(Индијски „Принц Мира“)

2426/57

Мир и Црвени Крст

Црвени Крст наше Краљевине одржао је 21-IV-29 своју годишњу скупштину на којој су били заступљени сви одласни одбори преко својих делегата. Састали су се људи из свих крајева наше домовине да конферишу о што успешнијем раду најзвање, најзвише хумане националне организације.

У одбору централе Црвеног Крста у Београду, између двадесет и седам чланова налазе се три жене: Гђа Петковић, председница Подмлатка Ц. Кр., гђа Спасић и гђа Лела Јевђенијевић. Међу говорима, који су одржани на скупштини, запажен је и нарочито поздрављен говор госпође *Јевђенијевић* о

Миру и Црвеном Крсту.

Госпођа је истакла да се и као члан Одласног Одбора и као члан Главног Одбора Црвеног Крста одувек особито интересирала за рад Црвеног Крста у ширењу идеје мира, јер је увек сматрала да је Црвени Крст као установа, која и по својој организацији и по основној идеји у себи обухвата цео свет, цело човечанство; која за време рата има прилике да најбоље види све невоље, што их рат проузрокује код свих зараћених народа — позван не само да дели невоље рата, већ да увек и непрестано ради на ширењу љубави, мира, да сурађује на великом превентивном делу ширења међу људима трпељивост. „Међутим" — рекла је госпођа — „кад би неко, ко је мање упућен у рад нашег Црвеног Крста, слушао све реферате и одбрану позиција у буџету, он би и нехотице помислио да се налази у каквој институцији, која припрема само одбрану за време рата... Говорило се много о испитним средствима за одбрану против хемијског рата, па чак и о изграђивању подземних вароши, но о раду на пропаганди мира није се говорило. А зар се само по себи не намеће питање: Зашто трошимо толику енергију, време и новац за одбрану у рату у место да се уништи узрок свих одбрана — рат? Радити на идеји мира, не значи радити за утопију. Људство мора наћи друге путеве којим ће се решавати спорови међу народима.

Наша велика организација ради под знаком страдања, знаком страдања Бого-човека-мученика, који је жртвовао себе за мир и љубав међу људима. Црвени Крст је знак Милосрђа и Мира у исто време. Као симбол мира он мора уложити све своје силе у раду око спречавања крвопролића и ратног дивљаштва, које с напретком модерне технике постаје све страшније и горе. Кад би се Црвени Крст ограничио само на то да се појављује на ратном згариштy, тада би био закрпа људских недела, маска која не би могла сакрити дивљаштва.

Да сам на добром путу, кад указујем на рад Црвеног Крста око ширења пропаганде мира, то ми доказује осим мог дубоког, интимног осећања и закључак, што га је донела Лига Црвених Крстова на својој XIII конференцији мира. Лига је својим закључком ставила у свету дужност свим националним Крстовима рад на ширењу идеје мира.

Да Црвени Крст одговори овој својој другој великој задаћи, мора код деце развијати осећај по ком не у сваком човеку, без обзира на нацију, веру, класу, волети и поштовати човека, који има право на живот и срећу. Жене ће помоћи у овом великом раду, јер и ако је код нас свију развијена љубав према домовини до максималности, жене највише и најтеже осећају ужас, бол рата. Рат јој хара огњиште, односи децу, она остаје дрво у самотној пољани, које вечно плаче, јер су му посекли све његове гране. Остаје само срце без радости, суза без осмеха...

Радећи на идеји мира, Црвени Крст ће испунити свој други велики задатак, препородиће и подигнути човека до "лика Онога чији знак носи".

Држава почива на правди и судовима, домовина почива на матери и жени.

Божа Кнежевић

Лудмила Питојев и проблем уметника-матере

Већ се увелико играо први чин Фрушкајн-Гуриадекове драме „Vivre" кад ме уведоше у малу лепу гардеробу г-ђе Питојев. И док сам кроз отворена врата ослушкивала како звони њен глас на позорници, привуче мој поглед вазда сличица деце деце, што окружише велику огледало. И да нисам од пре знала, никад не бих поверовала, да су то фотографије деце оне матере, што овај час несташно и мило скакуће по позорници и очарава публику својом готово детињастом умиљатошћу. Још мало и завеса паде, а публика бурним пљескањем навести паузу.

У Паризу, томе жаришту и средишту целе нововеке уметности поред најразноврснијих уметничких атракција свију подручја, трупа Питојев у Théâtre des arts увек једнако привлачи публику жељну чисте, велике и модерне уметности.

Осим супруга Питојев играју овде у ансамблу различити глумци било као стални сарадници или гости (тако је на пр. пролетос гостовала и г-ђа Германова у нама тако добро познатој улози Оље у Трим сестрама) а придружују им се каткад и разне француске величине, да у заједници с њима створе уметничко дело прве врсте.

Шта је то што толико привлачи, што толико делује, да публици не једном дах застаје? Није то ни вештина, ни модернизам, ни сви могући ефекти, него онај бездан душе, у коју ти уметници увлаче човека разоткривајући му део мистицизам не само појединца, него и човечанства уопште, силећи га да сагледа истини дубоко у очи и да ју види без икаквог вела, — често страшну и потресну, но увек велику у својој снази. Питојевљеви пружају публици управо оно, што она сита театралности и виртуозитета старе школе, и тражи, а тиме што не презају ни пред најмодернијим стварима и њиховим интерпретацијама, отишли су још даље и од московског Художественог Театра.

Све што досад видех, оставило је толику импресију на мене, да не могу а да се не осврнем баром на г-ђу Лудмилу Питојев.

Женама се тако често оспорава уметничка стваралачка снага, но у драматској и плесној уметности доказале су да дати и јачих ствари но мушкарци. Па и ту их прати она извесна трагика рода, слично као и у природном стварању.

И материнство, та највећа, најјача инкарнација чистога женства носи нешто те трагике у себи. Дарујући живот новоме човеку продужује континуитет човечанског рода, али ти нови огранци људског стабла не носе њено име и слабо има ваљског признања за факат да је она заложивши свој живот дала живот другом човеку.

Па зар није жалосно, да жена ствара најјаче и највише баш у оној уметности, која ишчезава одмах иза њене смрти? Неко доба остаје још лодуше успомена, што се чува било у усменој или писменој традицији, но помало нестаје и те успомене на уметност, као што је и уметности саме нестало. А ипак је она у своме језику чуда стварала.

Само из оних транзитивних висина, где се реалност дотиче с имагинарношћу, живот с вечношћу, одандле она доводи муњу, да електрише учмало људство. И по њиховој уметности додирнути с васионом осећамо наједном, како нам устиштае све струне узбуђене душе и препуно срце тражи одушка. Па зар је бурни пљесак којим награђујемо уметника једина реакција?

Таква снажна и јака, богодана уметност, јесте и игра г-ђе Питојев. Каква је у животу, таква је и на позорници: једноставна, искрена, топла и непосредна. Каква чистота, срдачност и радост одише из ње! На било где и било кад да ју гледамо: као Ирину у Трим сестрама, Офелију у Хамлету, Симон у Vivre, па тек у Жан Дарк! За многе уметнике се често с омаловажавањем каже: увек је исти, било шта да игра!", а за глуму г-ђе Питојев се мора с удивљењем рећи „оно нешто", посебно њено је увек исто, само што улази у друге ситуације и облачи се у друге хаљине.

Далеко је од сваке извештачености и закона глуме, па и оне најсавршеније; кључ њене уметности лежи (као донекле и код Худож. Театра) у увлачењу у бит личности и ситуације коју износи пред нас, улажени у праву суштину онога што обични смртници често не могу да виде, и што је ваљда само уметницима дато. Интерпретатор тих дубина уметник је онај посредник између васионе, Бога и човечанског рода. На као што у свим гранама савремене уметности узалуд тражимо помпезност и компликације, док се она најјаче испољује у најједноставнијем примитивизму, тако и овде.

Уметност г-ђе Питојев делује на нас својом ваиредном једноставношћу, искреношћу и дубином своје игре. То, па она наивност, и топлина великих њених смејих очију, па особита срдачност и звонкост у гласу, све то заједно тако делује на публику разне народности, да се ни онај најзасукаиији германо или франкофил не може отети магијској моћи „инферионе" славенске душе, па да не осети оно што само она може да каже.

Но да се вратим.

Да, завеса је пала и зачас се пуни пут најох очи у очи с г-ђом Питојев, јунакињом те вечери.

— Ви сте ме замолили за мали састанак.

— Да.

— Дакле шта је? упита ме озбиљно, готово плашљиво, али ипак мало и радознало.

— Хтела бих да пишем о Вама.

— Но па пишите, пишите брзо, дода исто онако обешењачки и живо, како ју мало час чух с позорнице. Објасних ју, да требам неке податке, па да ју зато замолих за разговорчић, но затајих, да сам за-

---

По свежим траговима у Мачви

Једног кишовитог јутра, тачно у седам сати, пошли смо из Београда љађом за Шабац. Док се још није изгубило пристаниште, тражила сам један лик. Сигурно је, да је љубав била већа од дизилузије, јер кад га нисам могла пронаћи, реконструисала сам га у свему, што сам гледала...

Кад је нестало пристаништа, кад су се куће у Београду слиле у хаотичну масу, на сивом се небу још увек одржавао Меитровићев Победник, који као неки temento mori, доминира над целим улазом у Београд. Горда статуа стоји на свом педесталу сама, као да би хтела потврдити Ибсеновску: Јаки су увек сами. Па ипак, у оној јутарњој магли, чинило ми се, да оживљује, да јој преко лика прелази нека носталгије, да хоће да сиђе, да дође међу нас мале. У својој замишљености ни сам ни приметила, да смо се приближили земунском мосту. У тили час нашла сам се окружена таласом густог дима, измешана с чађу. Кад сам се окренула, угледала сам црни отвор високог љађина димњака, који је тако удешен, да се при пролазу испод моста покреће из вертикалног положаја у водоравни.

Што даље љађа плови, то се по свом карактеру све више и више изједначују десна и лева Савина обала, губе се ограни Авале, уступају места ниској, равној земљиној пруги, на којој расте врба и свели се местимица бела трепетљива јасика. У води разноимене аде, ниска земља, коју вода стално преплављује. Зато се и зове ада, ад, покао. Уз аде стоји усидрен цео низ шлепова. На једном шлепу два човека у црном капуту, уза њих млада жена с кефом у руци и мало пестанце. Пестанце нахерило главицу, гледа натремице за нашом љађом, а ми одмичемо полако и ако се Сава не опире. Њезина мутна, смеђа вода збуњује моју сусетку, која је овамо доспела неким случајем с обала Јадранског Мора. По навици, успорење у сваку воду мору, удара рукама, с чуђењем понавља на мелодиозном талијанском језику: „Che sporco mare, che sporco mare!"... Сава мирно подноси примедбе, а једва их и чује; код свог ушћа у Дунав сконцентри сама је, повучена у се, замишљена. Још који корак и њезине ће се воде изгубити у водама још моћније, још силније реке, да се коначно с њом заједно излије у велико Црно Море. По њезиној површини чудним арабеском шарају стара и нова слона, као кроника старих времена, причају о ономе што је било.

Изишли смо из београдског округа, пловимо Мачвом, најбогатијом, по духу и по јуначитву, великим крајем Србије. Све је овде пуно успомена, пуно свежих трагова. Овде су се родили Вук Караџић, Стојан Новаковић, Лаза Лазаревић, Јован Цвијић. Шабац је први поднео страшне навале т. зв. Strafexpeditiino, био порушен, патио, ал није малаксао. Шапчани су и данас задржали свој јуначки дух, љубав и верност Краљу и отаџбини. „Много смо ратовали" — вели Шапчани — „ал би и данас за Краља свуд пошли. Једино нас не би могао повести против Русије..."

Уз своје позитивне стране, Шапчани радо причаљу и о слабостима. Воле да се коцкаљу, великих су гурмани, познаљу дубровачки метод „delle sette bandiere", шабачка чивија.... Страст коцкања иде тако далеко, да се у том погледу развила максимала довитљивост, као код Американаца за време сухог режима. Причали су ми карактеристичну анегдоту. — У тешко време, кад је Шапчанима било забрањено коцкање, нашла се три Шапчанина на љађи. Гледају се сва три сиуђена, мрзовољна; на љађи је облигатно добро јести и картати се, а сад на једном да си присиљен гледати у зрак, или у суседово осадно лице. Поручили су каву. Келнер донео с кавом и три комадића шећера. У исти мах свој тројици синула иста идеја: „Шећер ће супликати карте, добија Онај на чији комадић најпре падне муха".

Стигли смо у Шабац око три сата. Испружио се сав у равници, нигде планине, никаква брежуљка. Улице равне и дуге с турском калдрмом, тип ниских кућа. Темељ му је ударио Мехмед II, освајач концем петнаестог века. Мехмед, који је знао српски, назвао га је „Шавац", Шабац је мађаризовани пробитин назив. Уставили смо се под старом Мехмедовом кулом. На њој се некад вијао турски барјак с полумесецем. Срушио га је Велики Карађорђе, чија вас се на прати кроз целу Србију, о њему прича свака стопа земље. У Мачви је била знаменита Мишарска битка, где је под његовом командом 15.000 Срба победило велику турску војску од 150.000.

Шабац је по својој прошлости једно од најинтересантнијих и најпредњих места Србије. Стојећи на Сави, у непосредном контакту са западом, он је нека мала Атина, Дубровник у средњем веку, у чијој се културној хисторији непрестано спомиње име Јеврема Обреновића, брата кнеза Милоша, који је био гувернер ваљевске, подрињске, београдске области. Он је, као Петар Велики у Русији, довео у Шабац прве мајсторе, створио прву глазбу, отворио прве школе, болницу, апотеку. Његова кћи Ана била је позната ради своје високе наобразбе. Прича прича и о љубави ове српске кнегињице и хрватског бана. Била некад љубавна песма, изгорила, ал у пепелу остала слова што вечно мириш у... Данас је настојање шабачких грађана, да се одрже на вишој линији духовности и културе сконцетрисано у Шабачкој Народној Књижници и Читаоници, којом — уз помоћ интелигентног и напредног одбора — руководи наставник шабачке гимназије г. Жика Поповић, млад човек чија су активност и идеализам неуморни. Књижница је основала и Народни Универзитет, а проширује

право хтела да је излизаа видим и да се у разговору с њоме уверим, јесу ли моје импресије тачне.

Рекох јој да ме она од свију умтница што их видех у Паризу највише импресионирала снагом своје уметности. Она ми је поверовала и радосно се насмешила и иза тога се наш разговор развезао као да смо давне знанице.

Причала ми је о оном, што највише испуња њен живот: о својој уметности, деци, мужу, готово испреплићући једно с другим. Ја се особито радовах, што поред ранијих претпоставки могох устврдити нешто ново: да је ово чељаде, које уме де споји у себи и своме животу и природни и уметнички идеал свога рада. Велика је уметница, бришна и особито нежна мати и ретко мила и пажљива жена. Ретко чух једну матер многобројне деце говорити с таквим, готово верениччким заносом и најискреније одушевљењем о своме мужу и као уметнику и као човеку.

И остаде ми поново јасно да се ни један тежи проблем не да генерализати, него да га сваки индивидуум мора индивидуално и да реши водећи искрено рачуна о својим сопственим и снази.

С поносом ми рече да је сваки седморо деце, од којих је најстарије 9 година, а најмлађе 7 месеци.

Кад је запитах како спаја уметнички рад с материнством, одговорила ми је готово извињавајући се: „Знате, ја имам велику помоћ код куће. Мати моја и врло добра дадиља брину се око деце у колико ја не доспевам, а неки полазе већ и школу, но — додала је живо и с одушевљењем — све ово време, што сам слободна, посвећујем њима, и онда им дајем све што највише могу, па тако држим, да их не прикраћујем. Знате није, није потребно, да је мати увек уз децу, (и да само с њима и по њима живи — додајем ја), него да им се потпуно предаје онда кад је с њима.

Те њене речи је нехотице потврдила и гардеробијерка — шваља, што је управо ушла, да запита, јесу ли девојчицама добре хаљинице. И та ненаткрилива Шо-ова Жан Дарк и Хамлетова Офелија с највећом је збиљом разлагала, колико је када девојчица од које већа и старија и каква треба да је хаљина према томе. Говорила је о томе с таквом збиљом, као да се бави само тим питањима.

Питала сам ју, кад је почела да игра. Још пре дванаест година, већ као удата. Њен муж је већ био пре рата основао у Петрограду позоришну трупу, у иностранству га затекао рат, па је тамо и остао. Она је одавно желела да игра, но њен верених, а касније ни муж, нису то озбиљно схватили и шта више, сумњали су у њену способност. И онда су једном читали заједно једну ствар и господин Питојев је констатовао да би могла да проба, јер изгледа да има талента.

— И од онда играм, играм мале улоге, велике улоге, веселе, трагичне, свемогуће, додала је живо.

Док играм никад не мислим на публику. Целом својом душом, целим својим бићем уносим се у улогу и свега око мене нестаје. Углавно ми је свеједно, како публика прима. Ја дајем увек највише што могу и никад се не штедим, ма како се осећала. Починила бих светогрђе на уметности, кад бих се ма чиме задовољила, осредњом игром, ма и само који пут.

А смета ми, готово и вређа, кад ме публика у озбиљним стварима прекида пљескањем, на пр. иза првог наступа Офелије с помућеним разумом. Они, који при томе тапшу, виде само добро одиграну и снажно изнесену улогу, а ја сам проживљавала целу трагику те несрећне девојке.

Споменух јој, како сам се угодно изненадила модерном, до крајности једноставном инсценацијом Хамлета.

Да, каже она, многи приговарају моме мужу, да „жели“ да буде по што пото оригиналан, а то није тачно. Никад он ништа не жели, него инстинктивно осећа, како треба да буде. Све што ради и ствара, ради тако искрено, тако с истински дубоким схватањем, тако хоће да продре у душу свега и да ју изнесе онако, како држи да је најбоље по саму ствар, па тако и Хамлета.

Он сматра то дело толиким великим, тако вечним, да је појединостављени декор хтео, да оно што драстичније искочи пред гледаоца. Па тако и јесте.

На моје питање, зашто не гостују никад код нас, није ми сасвим јасно одговорила, но чини ми се, да их нико није правовремено службено позвао, па тако они гостоваше у Румунској, а код нас се не могоше зауставити. Наговарах ју да дође, да би код наше публике наишли на велико схватање; споменух јој, колики их се људи са заносом сећају још из доба рата, па да би имали до последњег места пуно позориште. Она се само радосно смешила, и да сам ја којом срећом била каква главата позоришна личност, гостовање би тога часа било закључено.

Овако је остало само на узајамноме позиву: с моје стране да дођу у Југославију, а с њене да ју скоро поново посетим и да ју дођем видети у Жан Дарк, најмилијој њеној улози.

Увелико је био већ започео други чин Vivre, у коме се она, још мало час тако ведрa и несташна, млада жена, треба да бори за своју љубав занемарујући и сам живот, да на концу тек иза великих трзавица и патњи спозна „да има нешто више и од љубави, а то је сам живот“.

Париз, априла 1929.

Јулија Бошковић.

Материнство је највиша тачка на коју се женска природа и душа дићи може, и само је његова светиња толико моћна да очисти жену од свега нижег, земаљског.

Божа Кнежевић

Милка Вуловићка

Чудним удесом једнога истога дана налазиле су се на смртном одру две велике фигуре нашега времена, у Београду Милка Вуловићка, а у Чачку војвода Степа Степановић.

Обе деца из народа из околине Београда, које су својим животом и радом успеле, да је њихово светло име познато не само до граница него и преко граница наше простране отаџбине.

Обе руковођене истим тежњама и истим идеалима. Високи циљ њиховога рада био је ослобођење Косова и ослобођење и уједињење неослобођене браће.

Обе су радиле у два правца али, управо једном истом циљу.

Док је Војвода Степа кројио планове за даљу будућност, спремао војску и топове, дотле је Милка Вуловићка спремала женску омладину да буде достојна великих догађаја који ће наступити, омладину која је у тешким тренутцима велике народне несреће, умела да се нађе.

Својом благом питомом и бескрајно њежном природом стицала је љубав на све стране. Омиљена и много вољена од својих многобројних ученица успевала је да се свака њена реч дубоко урезивала у душу сваке од њих.

Била је добар наставник, добар васпитач и друг деци. Ни за кога није имала ружну реч. Свако дете смело је слободно доћи к њој и поверити бол своје душе, ма какав он био. Посаветовала га је, упутила и матерински утешила.

Имала је оштро око да запази сиротињу и беду међу децом и притицала у помоћ у колико је год могла.

А кад би говорила о љубави и дужностима према отаџбини и народним идеалима, тада би добила један нарочити сјај у очима, један преображај на лицу, један занос и одушевљење да смо гледале у њу као у божанство.

А осим тога, великн део своје снаге и воље улагала је у борбу за боље васпитање и шире образовање женске деце.

У прве борце на томе пољу поред Катарине Миливукове, Персиде Пинтеровићеве, Јелене Михајловићке долази и Милка Вуловићка.

Годинама се водила борба за право да и женска деца добију потпуно школовање као и мушка, па према томе како права тако и дужности.

И не само то, оне су се бориле и за стицање политичких права за жене. У једном моменту Краљ Милан био је готов то питање повољно да реши, али га је спречила његова околина.

И од свих тих борбаца који су тако правилно гледали на живот и рад жене, једино је Милка Вуловићка доживела, да види бар донекле победу своје борбе.

И сада смо захвалне Миловуковици, Пинтеровићевој и другима и слободно смемо рећи да је покољење оправдало њихове наде. Ми сада међу женама имамо професора, директора, правника, адвоката, лекара, доктора и виших чиновника по разним министарствима.

Таквим својим радом Милка Вуловићка успела је да не успомена на њу бити жива и слика њена јасна у души не само њених многобројних ученица, него и свих који су је познавали.

А после, покољење ће наћи њен рад забележен у аналима разних удружења.

По изласку из школе Милка Вуловићка није посустала од тридесетогодишњега рада у школи, него се поново бацила новом снагом на једну другу и тежу борбу.

Да би лакше радила на остварењу својих националних идеала, она је основала друштво Књагиња Љубица.

Добро је схватила на коју страну треба да се крене и кренула је у Стару Србију и на Косово.

Знајући из прошлости наше да је вера један моћан чинилац, који је одржао нашу нацију и проводио је кроз најтежа искушења са заносном надом у победу правде, Милка Вуловићка је пошла истим путем.

Како је народ у Старој Србији и Македонији био изложен не само притиску и неправди непријатеља, него и разним утицајима и пропаганди са стране, то је у том свом делокругу свог рада и на суседно месташце Лозницу. Међу посетиоцима шабачког Народног Универзитета примећује се известан број радника. Ова појава значи велики успех, она упућује на чињеницу, да има пута и начина како да се изгладе баријере међу друштвеним слојевима, да отуђеност, нетрпељивост, замени симпатија, љубав, Шабац има и свој месечну ревију „Књижевни Полет“, који под редакцијом г. Јоксимовића окупља Подринје. Осим овог књижевног часописа излази у Шапцу још један лист, ког шапчани врло воле, ал примећују на рачун његова уредника: „Све што напише, треба обратно разумети...“

Има једна дивна Тургењевљева песма у прози, која почиње стихом: „Как хороши, как свежи били рози...“ Стих је послужио песнику, да евоцира успомену милог руског дома. Кад сам прешла праг г-ђе Маре Ђеловић, код које сам провела три дана дошао ми је Тургењевљев стих спонтано на памет. Да је још био самовар, илузија би била потпуна. Свуд свежина, непатворена отменост, срдачност. Мати, две девојчице и један син. Други је у војсци. Девојчице су весело причале, како њихове другарице из учитељске школе морају носити дебеле, црне чарапе дуго, тамно одело, да оне саме у школи седе одељене од својих мушких колега, да у школском дворишту имају свој оделити крај; господин син се заноси социалним радом, југословенском идејом која је за њ велика, реална снага. Мати их све њежно гледа и ти осећаш, како се у овој породици све добро креће, јер се креће на узајамној љубави и апсолутном поверењу.

Прво ме јутро пробудила песма слепе жене-гуслара: —

Бог ти очи сачувао,
Бог ти лепо здравље дао.
Мила сина оженио,
Драге ћери удомио.“

Седила је под прозором на влажној земљи. Уз једноличну пратњу, једно личним гласом рефала је своје жеље Богу и свету, а добри је свет проласзио и спуштао свој скромни обол у старичино крило.

Моји љубазни сапутници на путу од Шапца до Лознице, бивши директор шабачке гимназије, г. Павловић, звани: „Чика Љуба“, те госпођа Живка Бранка Лазића, социална радница и учитељица, упозоравали су ме на крај, којим смо се возили малом железницом, што веће Шабац-Лозницу с познатом сумморном бањом Ковиљачом. Видела сам богато село Прњавор, где су 1914 Аустријанци сатерали у школу 150 сељака, сељанки и деце, полили их и спалили; тамно-модру планину Цер на којој су се 4, 5, 6 августа исте године биле страшне битке, где је и четрнаест Чеха платило својим животом, јер се нису хтели борити против браће. Крај пута бара у којој је непријатељ задавио неку сиромашну стдрицу од осамдесет година. Ту јој је народ дигао крст од белог камена —

„Да вједајут потомки православних“...

Често су ми се овлажиле очи гледајући све ове свеже трагове; видећи на лицу места гигантске жртве, наметалo ми се само по себи императивно, оштро, болно питање: „Да ли смо ми свесни нашег задатка, да ли немо ми одговорити нашој дужности, да ли немо ипак искупити жртве? Десет година је прошло у бесплодној политичкој борби, свађи, која је довела до крви, трошила се снага у мржњу, место да се троши у љубав, конструктивни рад.

Сапутници ми причају о Мачванки, жени, која хоће, да јој је муж увек међу првим, најбољи, најревиднији. Чика Љуба не налази доста речи, којим би истакао све лепе особине жене овог краја. „Ради често сасвим сама, води и управља целим господарством, но ако ко дође у кућу, она увек истакла на први план мушку главу, мужа, сина. Нема ли деце, догађа се, да сама доводи мужу другу жену, живи с њом у хармонији, посиновљене децу, што је муж с том другом роди.“

Док је овако чика Љуба говорио, изашло ми је пред очима симпатично лице госпође Леле, жене трговца, предузимача, коју сам упознала преко госпође Ђеловић, а која ме задивила својом отворености и активности. Све раме уз раме с мушарцем, само, само...

Било је шест сати, када смо се приближили Лозници, Тоскани, крају најчишћег најлепшег језика у Србији. Прешли смо недалеко села Вука Караџића, крај његова негдашњег имања. За Цером, који нас је пратио преко половине пута, дошла је планина Видојевица, коса Иверак, а у даљини, тамо преко дрине, угледали смо сву увијену у ружичасти вео сунца, које је залазило, високу босанску планину Мајевицу, равно пред нама стајало је Гучево, ишарано поровима, пуно свежих трагова из минулог рата. Лозница лежи по дну самог Гучева. — Питорескна, мала варош, богата пре рата — великн експорт најбољих мачванских шљива, — но сад економски поклекла така, да јој извесну живост даје једино бања Ковиљача. И Лозница има своју Књижницу, почела је с организацијом Народног Универзитета све стојећи у најужем контакту с агилним председником шабачке Књижнице, већ споменутим г. Жиком Поповићем.

Кад сам се сутра дан враћала у Београд, пловили смо низ матицу. У зраку се осећало пролеће, сунце се преламало у води, претварало смеђу Савину воду у свебрну сиву. У свем је била нека радост и весеље. Шабац је остао у даљини. Људи се срећу и растају, но ако постоје „les prophiles perdues“, постоје и они, које не заборављамо...

Београд Д-р Марија Илић

Женско питање у основу свом јесте материнско питање.

Божа Кнежевић

вековном робовању био већ посустао у вери и губио веру у вечну правду и у своје ослобођење. Цркве опустошене, претворене у џамије, светиње наше каљане и упропашћиване, чинило се све што се могло да се укине сваки траг нашега имена и наше велике прошлости.

Милка Вуловићка је то дубоко осетила и тада побожно, тихо, готово нечујно прелазила је границе тада малене Србије и улазила у Стару Србију и на Косово.

Својим скромним средствима којима је располагало друштво „Књегиња Љубица“, Вуловићка је носила помоћ у оделу, обући и новцу, а црквама неког одежду и икону, некој путир, неког јеванђеље, али највећу радост тамошњем становништву чинило је, кад забрује звона, која они нису никада чули, — забрује и позову верне на молитву, звона која је Вуловићка донела из Србије! Није тада било ока које није од туге и радости заплакало.

Милки Вуловићки није сметала ни зима, ни блато ни голе врлети, ишла је у најудаљеније крајеве, трпела умор и глад и жеђ, улазила у најбедније избе да помогне, да теши, да охрабри, да улије наде и дубоко уверење у освит зоре, у боље дане, у слободу.

Подизала је дух национализма, храбрила је да не клону под тешким притиском непријатеља, подсећала на славну прошлост и предочавала још већу и сјајнију будућност.

Милка Вуловићка је у многоме уравњала пут великим победама славнога војводе Стеве Степановића.

Вуловићка је често путовала у Стару Србију и на Косово, ишла је али се и враћала. Уморна прозебла али и задовољна својим радом, враћала се својој кући.

И овог пута спремала се да на Косову у Штимљу у задужбини друштва Књегиња Љубица уз коју има и обданиште за сироту децу, да са тим сиротињама проведе светле празнике Христова Васкрсења и отишла је, али на жалост овог пута отишла је на далеки пут, дуг, бескрајан, пут у вечност са кога нам се никада више неће вратити.

Вечни сан борављеће на њеном драгом Косову, које је волела и које је воли, које ће је прихватити и чувати као светињу.

А нама који је волимо, остаје један бол више што нећемо моћи чешће доћи на њен гроб, упалити свећу, окитити га цвећем и оросити топлом сузом, сузом љубави и захвалности, сузом дивљења и дубоког поштовања.

Великој покојници нека је мир пепелу и лака толико вољена земља.

Београд Ик. Симићка

Пољакиње о нашим женама

— Наставак —

Међу хрватским литераткињама истичу се *Ивана Брлић-Мажуранић*, *Милка Погачић*, *Јагода Трухелка* и *Адела Милчиновић*.

Ивана Брлић-Мажуранић, унука славнога бана и епископа пјесника једна је од првих ауторица славенских. Вриједност њених литерарних радова лежи у томе, што је дубоким осјећањем везана уз све што је наше, јер има енгузиастичко широко схватање славенства. Неки од енглеских критика назвао је је хрватским Андерсоном. Јавља се први пут 1912 збирком од дванаест пјесама „Слике“. Са својом приповјешћу „Згоде шегрта Хлапића“ дала је Хрватима тип који за њих значи исто што Петар Пан за Енглезе, Нил Холгерсон за Шведе, и Конрад Хазелбаум за Њемце. Свјетску славу пронијеле су јој њене „Приче из давнине“ које су преведене на енглески, шведски, чешки и пољски. Четрдесет енглеских новина оцјенило је то дјело најповољније. Она садржаје шест приповиједи, које преноси читача у прадавна времена поганског славенства и одишу чаром негдашњих богова и богиња, врача и русалки. У њима се види велико хисторијско и митолошко знање, а обзиром на умјетничку обраду и необичну љепоту језика и дубљину етичких мисли, запремају посебно мјесто у омладинској литератури.

Милка Погачић је једна од главних радница на пољу социалном. Жена велике енергије, жива и напредна сада као и прије 20 година. Особито се истиче њезина приповијест „Он и ја“ у збирци „Из мојега свијета“. Ту је приказан однос ученика, поквареног дјечака, према учитељици, која га води на прави пут. Приповијест имаде дубоку педагошку и психолошку вриједност, па је зато преведена на руски и чешки језик. 1912 године изашле су њезине пјесме, у којима превладава тон високи и радосни, вјера у добро и осјећај племените душевне снаге, којим би хтјела надарити све, који трпе, и чезну и који су слаби.

Да прикаже рад *Јагоде Трухелке* наводи ауторица Милчиновићке ријечи из студије о њој: „Јагода Трухелка црта врло често собу дјевојачку, пуну нарочите поезије. Тамо уз прозор с којега се види комадић улице, дворишта и дио куће богатога сусједа сједи дјевојка, жена и млада мати радећи и мисли о свему што се догађа иза зидина њеног краљевства. Има увијек неки терет на срцу, тешку бригу, али о том гласно не говори, не зове у помоћ никога, не проклиње ни не тугује. Она ниже своје успомене, боли и јаде, као очице на игли и плете даље“.

Од хисторијских дјела Трухелке спомиње ауторица „Прошлост Босне“. Цио низ проблема литерарних, умјетничких и животних нанизала је и промотрила у 27 писама учитељице својој ученици под насловом „Царство душе“. У њезиној литерарној дјелатности најзахвалнији плод њених посљедњих 10 година јесу приче за дјецу „Златни данци“, „Пипо и Пипа“, „Божја овчица“, „Аничина лутка“.

У литерарној критици знатно мјесто заступа *Адела Милчиновић*, али од како се настанила у Америци, зашутјела је у литератури.

Истина је, тако завршава пољска ауторица свој чланак о нашим женама, да унутрашњи потреси, које Југославија проживљава, не пријају слободном развитку умјетничког литерарног рада, али се надамо, да ће жена Југославенка имати нешто да каже, кад дође вријеме, и глас њезин забрујат ће слогом, истином и љубављу, о том не сумњамо ни на час ми њихове далеке сестре.

Посебни чланак посвећен је хрватској списатељици *Зденки Марковић*, јер је њезин литерарни рад уско везан уз литературу и живот Пољака. Студирала је славенску а нарочито пољску литературу у Швицарској, гдје је дисертацијом „Der Begriff des Dramas bei Wyspianski“ промовирана на част доктора. Написала је студије о пољским пјесницима Жулавском, о Јану Каспровицу, о Болеславу Прусу, о Јулију Словацком и о литераркињама Елизи Оржескової и Марији Конопницкој.

Особито је интересантна њена студија „Путеви душе Пољске“. Уз то је Марковићева превела нека пољска дјела на хрватски језик, тако Северову „Љепоту дјевојку“, „Ноћ на Палатину“ од Лигоцкога, избор новела Марије Конопницке и „Пољске народне приповјетке“. Оригинална су јој дјела писана хрватским језиком „Лет“, студија о души дјевојачкој, „Кућа у снегу“, импресије из живота санаторијскога, пуне дубоких филозофских мисли. Године 1920 била је Марковићева у Пољској и то у Кракову, Варшави, Законану, гдје је јавним предавањима дошла у контакт са публиком, којој је остала у лијепој успомени. Нарочито се још истиче њен рад око зближења пољско-југословенског, на којему она као члан одбора друштва, који има нарочито ту сврху ради с великим одушевљењем. Она је једина југословенска списатељица, која се може сматрати посредником између Пољака и Југословена. Права је пионирка своје идеје, која је испуња већ кроз читав низ година, а то је баш оно, по чему је близа свима Пољацима, јер умије да захвалним срцем пријатељство једном склопљено задржи и развије.

У последњем чланку приказан је рад хрватских умјетница. Међу њима се спомиње *Лина Вирант-Црнчић*, предсједница пред кратко вријеме основаног клуба умјетница у Загребу, која је на прошлогодишњој изложби женских умјетничких радова у Загребу, изложила велики број слика.

Прво мјесто међу хрватским умјетницама даје се *Настји Ројц*, која је већ као студенкиња Академије у Минхену већ на првој изложби својих радова сврата на себе пажњу критичара. Касније је излагала у Загребу, Београду и Бечу, гдје су се куповале њезине слике за галерије и проницеле јој име. Широко је подручје њезиног сварања, вели се у том чланку, она слика портрете, крајолике, животиње, мртву природну, слике из живота особито из сељачког. Наста Ројц провела је годину дана у Енглеској, гдје је двапута са успехом изложила своје радове. Своје доживљаје над Темзом описала је у писмима из Енглеске, која ће скоро изаћи у посебној књизи. Као други великн таленат спомиње се *Zoë Borelli*, Далматинка, колегица г-ђе Ројц из бечке академије, гдје су обје добивале прве награде. Силан индивидуални талент Borellieve не подноси наслеђивања. Како год је дуго времена студирала у разним знатним центрима Европе, особито Паризу, увијек је тражила своје властите путеве. Има велики смисао за декоративну умјетност и особиту љубав за карикатуре. Јаким се темпераментом одликују њене слике из живота далматинских сељака, на којима се приказују народни обичаји. Сада живи стално у Риму, одакле од времена до времена шаље слике на изложбу у Загреб. Даље се спомиње *Зденка Остојић-Рехидр-Срића*, која се на последњој изложби истакла мајсторством своје колористике. Она умије, да вади мотиве из свагдашњега живота. Особито је признање публике и критике стекла својим акварелима. Као један од напредних таленатa међу млађима призната је *Анка Кризманић-Паулић* бивша ученица проф. Кризмана у Загребу и мајстора дрвеној резбарије Сохора. Њени цртежи, бакрорези, литографије и карикатуре сврата се у великој мјери на позорност на великој изложби у Загребу године 1915. Послије се дала и на пастеле којима стиче све више признања. На изложби у сиječњу године 1928 у Загребу иступила је с великим успјехом *Соња Ковачић-Тајчевић*, сликарица млађих покољења.

Позната и призната кипарица јест *Mila Wod*, која је изложила своје радове у Бечу заједно са г њом Ројц. У великој читаоници прекрасне университетске библиотеке у Загребу видимо ба-рељефе дјеце и главе филозофа њезина длијета. Сада се бацила на рад у terra-cotti поводећи се за умјетношћу народном.

На подручју декоративне умјетности истиче се великн таленат *Терезе Паулић*, која је својим прекрасним њилимима, израђеним по узорцима народних гобелина и лутками побудила пажњу и усхит и у туђем свијету. Особито на изложби у Паризу 1925 гдје је била награђена златном и сребрном колајном. Њезини радови познати су и у Пољској, јер су били изложени на графичкој изложби у Лавову године 1927.

На концу ревије спомиње се рад друштва пријатеља Југославије у Варшави. Основано је године 1925 иницијативом професора Hilarowicz-a и од онда је у том раду врло активно. У последње три године приредило је врло много предавања, скупило је материал о Пољској за једне загребачке новине, судјеловало је у једној организацији југословенских излета у Пољску и пољских у Југославију.

Уз ове чланке има у том броју ревије и одломак из дјела Марковићеве: Кућа у снијегу и Приказ живота босанско-херцеговачке муслиманке од Јагоде Трухелке, репродукција слика Крижманић — Паулићеве, Насте Ројц, скулптура Mile Wod фотографија Зденке Марковићеве, Десанке Максимовић, те народних ношња из Хрватске и Далмације, босанских њилимова, тако да тај чланак број даје лијепу и ако тек летимичну слику о раду наших жена и показује изванредну симпатију наших сестара Пољакиња за нас. На нама је сада, да ми узвратимо ту пажњу.

Загреб. М. В. К.

Књижевност и уметност

Издања женскога друштва „Лађе“ у Љубљани. Женско друштво „Атена“ у Љубљани је почело године 1927 издавати разноврсна дела женских списатељица. Као прву књигу је изашао године 1927 „Приче о Гралу“, које је по француским изворима приредила *Анка Николић* (псеудоним). У књизи је сакупљено за омладину десет прича, које се нарочито одликују пријатним и лаким стилом.

Исте године је издала „Атена“ куварску књигу, коју је написала *Марија Моравчева*. Домаћице, које се управљају према тој књизи, тврде да је веома добра и да су нарочито добро дошла поуке о сервирању. Језик је леп и лако разумљив, опрема солидна. Недостатак је у томе, што књига нема уређен садржај по азбучном реду појмова.

Од *Марије Језерникове* издало је друштво „Три приче“, које ће бити словеначкој деци сигурно пријатне. Све су оригиналне, без облигатних причева и принцеза, или трију браћа и слично. Од исте ауторке је изашла књига са дивним сликама и у ваиредно лепом издању за најмању децу „Кресничек“.

Године 1928. је издала „Атена“ за успомену *Зофки Кведеровој* њено најискреније и најсрдачније дело „Влатка, Митка, Мирица“ — опис живота њених њеркица, док су биле још сасвим мале.

Исте године су изашле још две књиге: *Манциа Команова* је написала фолклористичку студију под насловом „На Горењшчем је фletno“ и *Марија Грошљева* „Мали род за год“, у којој су пригодне песме за честитање родитељима, сродницима, учитељици и т. д.

Ове године је издало друштво „Атена“ филозофско-историјско дело млађе словеначке научнице *Др. Алме Содникове* „Историјски развитак естетских проблема“, које је словеначка критика примила најповољније.

Друштву „Атени“ можемо само искрено честитати на овом лепом раду.

Антологија српских песникиња на чешком (Srpské básnířky, Samotišky 1929). — Г. Ото Ф. Баблер је са великим разумевањем и ретком тачношћу превео и препевао на чешком по четири песме Јеле Спиридоновић Савић и Анице Савић Ребац, шест песама Десанке Максимовић, по једну песму Милице Костић Селем, Вере Обреновић Делибашић, Јованке Хрваћанин, Руже Мићић и Вере Шкурле Илијић.

Белешка

18. ов. мес. у 18 часова у Женском Клубу одржаће конференцију г-ђица Милица Влајић, адвокат, — *Црквени и грађански брак*. Позивају се чланице, као и пријатељи Женског Покрета, да изволе доћи на конференцију.

Ширите „Женски Покрет“

ШТАМПАРИЈА „ТУЦОВИЋ“ — БЕОГРАД МАКЕНЗИЈЕВА УЛИЦА БРОЈ 3. — ТЕЛЕФОН БРОЈ 11-42 И 47-35.